

Välkky-sarja ja äidinkielen ja kirjallisuuden opetussuunnitelman perusteet 2016 luokille 3–6 (perusteet 22.12.2014)

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

”Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.”

(Opetussuunnitelman perusteet 2016)

Välkyn vastaus

- ⇒ vuorovaikutusaukeamat, joilla opiskellaan ja harjoitellaan draaman toimintamuotoja, yhteistoiminnallisen oppimisen työtapoja sekä vuorovaikutustaitoja eri näkökulmista
- ⇒ vuorovaikutteisia pari- ja ryhmätehtäviä jokaisen jakson alussa ja lopussa sekä aukeamilla +-tehtäviä, joissa esimerkiksi kirjoitetaan ja esitetään yhdessä
- ⇒ oppilaille ohjeet palautteen antamiseen ja vastaanottamiseen
- ⇒ Opin lisää! -osio, josta oppilaat voivat ottaa käyttöönsä draama- ja vuorovaikutusharjoituksia sekä esiintyjän ohjeet
- ⇒ vuorovaikutusharjoituksia myös sähköisessä opetusmateriaalissa

Tekstien tulkitseminen

”Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan tekstejä tutkimalla oppilaiden tietoja kielen piirteistä. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, numeraalit, pronominit, verbit ja partikkelit). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot (nominatiivi, genetiivi, partitiivi, essiivi, translatiivi ja paikallissijat) sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.”
(*Opetussuunnitelman perusteet 2016*)

Välkyn vastaus

- ⇒ runsaasti erilaisia tekstejä luettaviksi ja kuunneltaviksi
- ⇒ lukustrategioita opiskellaan esimerkiksi lukijan liikennevalojen avulla oppikirjassa, harjoituskirjassa ja sähköisessä opetusmateriaalissa
- ⇒ paljon luetun ymmärtämistä kehittäviä tehtäviä
- ⇒ arviointimateriaalissa tehtäviä luetun ymmärtämisen arviointia varten
- ⇒ paljon sanastotehtäviä oppikirjassa, harjoituskirjassa ja sähköisessä opetusmateriaalissa
- ⇒ tekstilajiaukeamat, joilla tutkitaan eri tekstilajien piirteitä sekä harjoitellaan niiden lukemista ja tuottamista
- ⇒ runsaasti toiminnallista materiaalia sanaluokkaopetukseen oppikirjassa ja sähköisessä opetusmateriaalissa
- ⇒ kirjallisuusaukeamilla opiskellaan kirjallisuuden käsitteitä sekä ohjataan syventämään ja jakamaan lukukokemuksia
- ⇒ Opin lisää! -osiossa on runsaasti kirjallisuustehtäviä oppilaiden omaehtoisen lukemisen tueksi
- ⇒ lähteiden merkitseminen ja lähdekritiikki
- ⇒ tiedonhankinta- ja -hallintataitojen harjoitteluun runsaasti materiaalia oppikirjan aukeamilla sekä Opin lisää! -osiossa

Tekstien tuottaminen

”Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit (relatiivilause, konjunktiolause ja epäsuora kysymyslause) sekä lauseen pääjäsenet (subjekti ja predikaatti) ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja (preesens, imperfekti, perfekti ja pluskvamperfekti) tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita kuten ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita, kuten isot ja pienet alkukirjaimet, yhdyssanat, virkkeen loppumerkit, pilkku luettelossa sekä pää- ja sivulauseen välissä, ja repliikkiviiva. Kirjoitetaan opiskelussa tarvittavia tekstejä, kuten muistiinpanot ja tiivistäminen, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.”

(Opetussuunnitelman perusteet 2016)

Välkyn vastaus

- ⇒ kirjoittaminen selkeä painotus koko oppimateriaalisarjassa
- ⇒ eri tekstilajien kirjoitusprosessia harjoitellaan ohjatusti ja eri tekstilajeille on omat arvioinnit ja itsearviointit
- ⇒ pieniä kirjoitustehtäviä yksin ja yhdessä parin tai ryhmän kanssa
- ⇒ opiskelussa tarvittavien tekstien kirjoittamista harjoitellaan ohjatusti
- ⇒ sähköisen opetusmateriaalin aikakirjoitusten avulla helposti ja hauskesti sujuvuutta kirjoittamiseen
- ⇒ oikeinkirjoitussopimukset ja lauseoppi on sidottu kiinteäksi osaksi kirjoitustaitoa ja omien tekstien tuottamista
- ⇒ sanastotehtävät auttavat rikastuttamaan omien tekstien kieltä
- ⇒ nettietiketti ja tekijänoikeudet

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

”Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä (intertekstuaalisuus) monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykyculttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museota. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.”

(Opetussuunnitelman perusteet 2016)

Välkyn vastaus

- ⇒ tutkiva ja kielenkäyttöön keskittyvä ote kielitiedon opetuksessa
- ⇒ monipuoliset kirjallisuusnäytteet, joissa mukana koti- ja ulkomaisia klassikoita ja uutta kirjallisuutta
- ⇒ kirjavinkkaus
- ⇒ median sisällöt ja työtavat mukana oppimisessa läpi materiaalin
- ⇒ lastenperinne ja kansanperinne, Kalevala
- ⇒ Opin lisää! -osion työtavat tukevat oppilaiden omaehtoista työskentelyä, esimerkiksi kirjallisuuden lukemista, kirjoittamista ja omien esitysten tekemistä

VÄLKKY 3

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen
- draamalliset työtavat
- esittäytyminen
- mediassa toimiminen
- esiintyminen
- leikkiminen
- asiointi
- varjoteatteri
- palautteen antaminen ja vastaanottaminen

Tekstien tulkitseminen

- tietotekstin lukustrategia
- tekstilajiaukeamat: tietoteksti, uutinen, kertomus, runo, sarjakuva, viesti, mainos, satu
- ajatuskartta
- kirjasto
- sisällysluettelo ja hakemisto
- aakkostaminen
- oman tutkimuksen tekeminen
- synonyymit ja vastakohtat
- sanaluokat: sanojen taipuminen ja käyttäminen; verbit (persoonamuodot), substantiivit ja adjektiivit (vertailumuodot)
- kirjallisuuden käsitteet: pää- ja sivuhenkilö, tapahtumapaikka, juoni

Tekstien tuottaminen

- puhekieli ja kirjakieli
- sanavalintojen merkitys; tilanteen ja vastaanottajan huomioiminen
- kertaus: aakkoset, vierasperäiset kirjaimet, äng-äänne, vokaalit, konsonantit, äänteen kesto, diftongi
- prototyyppiset nominatiivialkuiset yhdyssanat
- yleisnimet ja erisnimet
- virke; iso alkukirjain ja lopetusmerkit
- vuoropuhelun kirjoittaminen
- ohjattu kirjoitusprosessi: esittely, kuvaus, kertomus, runo, tietoteksti, satu
- tekstin tarkistaminen
- palautteen antaminen ja vastaan ottaminen
- nettietiketti

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- tilanteen ja vastaanottajan merkitys viestinnässä
- pienten omien esitysten suunnittelemista, toteuttamista ja arviointia
- suomen kielen tutkimista
- vanha ja uusi lastenperinne
- kirjasto
- kotimaista ja käännettyä lastenkirjallisuutta, median tekstejä, tekstien väliset yhteydet (intertekstuaalisuus)
- kirjallisuuden työtavat: lukupäiväkirja, parilukeminen, lukupiiri, vinkkaus

VÄLKKY 4

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen
- draamalliset työtavat
- yhteistoiminnallisuus
- mediassa toimiminen
- esiintyminen
- leikkiminen
- tietolukupiiri
- improvisaatio
- palautteen antaminen ja vastaanottaminen

Tekstien tulkitseminen

- tietotekstin lukustrategia
- tekstilajiaukeamat: tietoteksti, uutinen, salapoliisikertomus, runo, arvostelu, fantasiakertomus
- muistiinpanojen tekeminen: ajatuskartta, vertailija, tukisanalista
- oman tutkimuksen tekeminen
- tietolähteiden vertaileminen, lähteiden merkitseminen
- sanaluokat: sanojen luokittelu, taipuminen ja käyttäminen; verbit, nominit ja taipumattomat sanat; verbit (persoonamuoto, mennyt aika ja nykyaika), substantiivit (omistusmuodot), adjektiivit (vertailumuodot), numeraalit, pronominit (persoona-, osoitus-, relatiivi- ja kysyvät), taipumattomat sanat (huudahdukset, konjunktiot, tapaa, paikkaa ja aikaa ilmaisevat)
- kirjallisuuden käsitteet: pää- ja sivuhenkilö, tapahtumapaikka, juoni

Tekstien tuottaminen

- puhekieli ja kirjakieli
- yleisnimet ja erisnimet
- nominatiivialkuiset yhdyssanat, yhdysmerkki
- virke; iso alkukirjain ja lopetusmerkit
- lause; persoonamuotoinen verbi
- päälause ja sivulause; pilkku
- kappalejako
- vuoropuhelun kirjoittaminen
- ohjattu kirjoitusprosessi: uutinen, tietoteksti, salapoliisikertomus, runo, arvostelu, tiivistelmä, kuvaus
- tilanteen ja vastaanottajan huomioiminen teksteissä
- tekstin tarkistaminen
- palautteen antaminen ja vastaan ottaminen
- nettietiketti

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- tilanteen ja vastaanottajan merkitys viestinnässä
- pienten omien esitysten suunnittelemista, toteuttamista ja arviointia
- suomen kielen tutkimista
- klassikkokirjallisuutta, kotimaista ja käännettyä lastenkirjallisuutta, median tekstejä, tekstien väliset yhteydet (intertekstuaalisuus)
- kirjallisuuden työtavat: arvostelu, parilukeminen, roolilupiiri, vinkkaus

VÄLKKY 5

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen
- draamalliset työtavat
- oma esitys
- esitys ryhmässä
- roolin suunnitteleminen ja ottaminen
- leikkiminen
- sanaton ja sanallinen viestintä
- väittely
- mielipiteen jakaminen
- näytelmä
- palautteen antaminen ja vastaanottaminen

Tekstien tulkitseminen

- kaunokirjallisen tekstin lukustrategia
- tekstilajiaukeamat: tietoteksti, kertomus, runo, mielipidekirjoitus, näytelmän käsikirjoitus
- muistiinpanojen tekeminen: ajatuskartta, vertailija, tukisanalista
- oman tutkimuksen tekeminen
- tietolähteiden vertaileminen, lähteiden merkitseminen ja lähdekritiikki
- kuvan lukeminen: kuvakoko, kuvakulma, kuvan rajaaminen
- sanaluokat: verbit, nominit ja taipumattomat sanat; verbin aikamuodot ja niiden tehtävä; nominien taipuminen sijamuodoissa ja sijamuotojen merkityksiä; taipumattomien sanojen tehtävä
- kirjallisuuden käsitteet: pää- ja sivuhenkilö, tapahtumapaikka ja -aika, juoni, aihe, teema, minäkertoja ja hänkertoja

Tekstien tuottaminen

- oikeinkirjoituksen kertaus: iso ja pieni alkukirjain, yhdyssanat
- lauseopin kertaus: virke, lause, päälause, sivulause, pilkku, lopetusmerkit
- sivulauseyytyt: konjunktiolause, relatiivilause, kysyvä sivulause
- lauseenjäsennys: keskeisten lauseenjäsenten tehtävä omissa teksteissä (predikaatti ja subjekti)
- vuoropuhelun kirjoittaminen
- ohjattu kirjoitusprosessi: omin sanoin kirjoittaminen (määritelmä ja tiivistelmä), runo, kuvaus, matkakertomus, mielipidekirjoitus, näytelmän käsikirjoitus
- tilanteen ja vastaanottajan huomioiminen teksteissä
- tekstin tarkistaminen
- palautteen antaminen ja vastaan ottaminen
- nettietiketti

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- tilanteen ja vastaanottajan merkitys viestinnässä
- pienten omien esitysten suunnitteleminen, toteuttamista ja arviointia
- suomen kielen tutkimista ja vertailua muihin kieliin
- Kalevala
- tutustuminen antiikin vaikutukseen eurooppalaisessa kulttuurissa
- kotimaista ja käännettyä nuortenkirjallisuutta, median tekstejä, tekstien väliset yhteydet (intertekstuaalisuus)